

Filozofski fakultet u Splitu
Odsjek za rani i predškolski odgoj

Split, 5. lipnja 2023.

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku

Predmet: *Mišljenje o predloženom Standardu kvalifikacije za sveučilišnog prvostupnika ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja*

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku i Učiteljski fakultet Sveučilišta u Rijeci izradili su prijedlog Standarda kvalifikacija za Sveučilišnog prvostupnika/prvostupnicu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Dokument je razmatran na sjednici Vijeća Odsjeka za rani i predškolski odgoj i obrazovanje dana 31. svibnja 2023. godine. Članovi Odsjeka, uvažavajući trud kolega iz Osijeka i ograničenja koja nameću nove Smjernice za razvoj kvalifikacija u visokom obrazovanju, iznijeli su niz kritičkih i konstruktivnih primjedbi na predloženi dokument u svrhu njegova poboljšanja. Na prvom mjestu istaknut je kratak rok za očitovanje. Nastavnici Odsjeka iznijeli su sljedeće primjedbe:

- Potpuni izostanak skupova ishoda učenja koji se odnose na stjecanje temeljnih pismenosti (temeljne kompetencije sukladno smjernicama EU Vijeća za obrazovanje i predloženom kompetencijskom pristupu) i njihovih dimenzija (jezično-komunikacijska, STEM, umjetnička područja, kineziološka pismenost i sl.) a koje se sastavni dio studijskih programa prijediplomskog studija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Naime, radi se o ishodima učenja koji nisu metodičkog karaktera ali prethode metodičkom obrazovanju. Bez razrađenih ishoda učenja koji pripadaju skupini ishoda učenja iz temeljnih pismenosti i njihovih dimenzija Standard kvalifikacije za sveučilišnoga prvostupnika ranog i predškolskog odgoja je nepotpun. Predlaže se uvrštavanje novog skupa ishoda učenja pod nazivom Temeljne pismenosti odgojitelja u ranom i predškolskom odgoju i njihove dimenzije te daljnja razrada (npr. student će moći primijeniti standardnojezične norme u usmenoj i pismenoj komunikaciji na hrvatskom jeziku; student će se moći izražavati različitim simboličkim jezicima – verbalnim i neverbalnim, likovnim, glazbenim, scenskim, pokretnim; student će moći izdvojiti književna djeca za djecu rane i predškolske dobi; student će moći preporučiti književna djeca za djecu rane i predškolske dobi; student će moći razraditi kineziološke operatore; student će moći uvažavati načela održivog razvoja itd).
- Predimenzioniran prostorno-materijalni kontekst; a zanemarivanje socijalnog okruženja i socijalne dimenzije kurikuluma (uključujući i važnost vršnjačke potpore)

- U nazivima skupova ishoda učenja nigdje se ne spominje odgoj (isključivo se koriste riječi razvoj, igra i učenje);
- Nije jasno zbog čega su digitalna pismenost (informacijsko-komunikacijske kompetencije) te receptivne i produktivne vještine u stranom jeziku odgojiteljske struke stavljene (Engleski jezik u struci) stavljeni u neobavezne skupove ishoda učenja;
- Predimenzioniran prijedlog ishoda učenja u području zaštite zdravlja djece rane i predškolske dobi (20 ECTS). Smanjivanjem boda iz ovog područja otvara se prostor za neku drugu skupinu ishoda učenja koja je izostala.
- Izostaviti terminologiju koja nije u funkciji standarda kvalifikacije (npr. na više mjesta se spominje izraz plan i program; diskutirati temeljne didaktičko-metodičke pristupe (didaktičko???); student neće primijeniti suvremene teorije dječjeg razvoja i učenja nego ih treba znati obrazložiti, analizirati, diskutirati kako bi mogao odabrati i primijeniti prikladne stilove, oblike, načine odgojno-obrazovnog rada i aktivnosti usmjerene na dijete rane i predškolske dobi) itd;
- Široko područje inkluzivnog odgoja svedeno je na svega dva ishoda učenja (*Implementirati inkluzivne vrijednosti u kurikulum dječjeg vrtića i odgojne skupine u suradnji sa stručnjacima i akademskom zajednicom; Prosuditi razvojno primjerene strategije osiguravanja podrške djeci u riziku od socijalnog isključivanja; Osigurati uvjete za igru, učenje i razvoj djece s razvojnim rizicima u skladu s vrijednostima rane intervencije*). Predlažemo formulaciju: *Prepoznati posebne odgojno-obrazovne potrebe i prava te im pružiti im primjerenu pedagošku potporu* (ova formulacija uključuje svu djecu a usmjerava na pedagoško djelovanje i distancira od ostalih potreba);
- Nedostatak ishoda vezanih za poticanje kreativnosti u umjetničkim područjima. Svakako bi trebali biti predviđeni ishodi učenja kao npr. *poticati kreativno izražavanje kod djece rane i predškolske dobi u umjetničkim područjima (glazba, likovni izraz, scenski izraz, pokretni izraz i sl.)*.
- nedostatak ishoda učenja vezanih za potencijalno darovitu djecu.

Svjesni smo da su ograničenja novih Smjernica za razvoj standarda kvalifikacija u visokom obrazovanju doveli do toga su kolege morale izostaviti neke skupove ishoda učenja. Svakako smatramo neprimjerenim da cijeli standard kvalifikacije može stati u 10 skupova ishoda učenja pri čemu je preporučeno da svaki ima 2 do 5 ishoda učenja. Ukoliko i obvezni i izborni SIU trebaju stati u 180 ECTS, onda se gubi izbornost i smisao kompetencijskog pristupa u visokoškolskom obrazovanju, a u tom slučaju ne možemo niti govoriti o izbornosti. Drugim riječima, mišljenja smo da se ovakvim metodološkim smjernicama gubi smisao standarda kvalifikacije i mogućnost za izradu mikrokvalifikacija, što se posljedično odrazilo i na ovdje analizirani standard kvalifikacije.

U odnosu na predložene skupove ishoda i ishode predložene u STANDARDU KVALIFIKACIJA predlaže se sljedeće (podcrtano su označeni izrazi koje smatramo neprimjerenim a *italikom* su konkretni prijedlozi):

STANDARD kvalifikacija (Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Osijek)	Komentar
1. Igra, učenje i razvoj djeteta rane i predškolske dobi (obvezni)	
<u>Primijeniti</u> suvremene teorije dječjega razvoja i učenja. Poticati razvoj djeteta i učenje u skladu s njegovim sposobnostima i interesima. Poduprijeti proces učenja djeteta na temelju praćenja i prepoznavanja njegova cjelokupnog razvoja. Pripremiti okruženje i poticaje za fleksibilan vremenski ritam življenja djece u dječjem vrtiću. Prilagoditi tijek aktivnosti u promjenjivim okolnostima i situacijama. Primijeniti različite vrste igara u procesu razvoja i učenja djeteta. <u>Prosuditi</u> razvojno primjerene strategije osiguravanja podrške djeci u riziku od socijalnog isključivanja. Osigurati uvjete za igru, učenje i razvoj djece s razvojnim rizicima u skladu s vrijednostima rane intervencije. Tumačiti osobnu, emocionalnu, tjelesnu i socijalnu dobrobit djeteta rane i predškolske dobi.	Potrebno je dodati djecu s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama – razvojne teškoće, teškoće ponašanja, darovite, djecu u rizicima. Nedostaju kompetencije odgajatelja za uključivanje djece što su temeljne postavke Konvencije o pravima djeteta. <i>Prepoznati djecu s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama i pružiti im primjerenu pedagošku potporu</i> <i>Primijeniti razvojno primjerene strategije pedagoške potpore djeci u riziku...</i> <i>Analizirati.. Kreirati uvjete za ostvarivanje...</i>
Okruženje za razvoj, učenje i igru djeteta rane i predškolske dobi (obvezni)	
Pripremiti prostorno-materijalno okruženje u skladu s razvojnim potrebama i interesima djeteta te vremenskim aspektima rada. <u>Procijeniti</u> kulturu dječjega vrtića. Pripremiti poticaje za učenje, istraživanje, stvaranje i igru. Prosuditi prednosti i nedostatke u organizaciji prostorno-materijalnog i vremenskog okruženja za učenje, istraživanje, stvaranje i igru. <u>Riješiti moguće prepreke u zaštiti zdravlja i sigurnosti djece rane i predškolske dobi.</u> <u>Predvidjeti potencijalno opasne situacije u odgojno-obrazovnom kontekstu.</u>	Dodati socijalnu dimenziju okruženja <i>Analizirati i aktivno sudjelovati u izgrađivanju afirmativne kulture dječjeg vrtića (i kulture djetinjstva)</i> Pripremiti okruženje pa pripremiti poticaje se može staviti u isti ishod ali bi trebalo naglasiti i ulogu djece <i>Poticati djecu na svrhovito uključivanje u kreiranje socijalnog i prostorno materijalnog okruženja i poticaja za igru, učenje i izražavanje.</i> Ishod vezan uz zdravlje bi trebao biti u skupu ishoda o zdravlju

Kritički analizirati organizaciju prostora u skladu s socijalnim, emocionalnim, tjelesnim i kognitivnim sposobnostima djeteta.	Izgubila se i rizična igra koja je, sukladno istraživanjima, iznimno važna za cjelovit razvoj
Pluralizam pedagoških ideja	
Analizirati obilježja pluralizma u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Argumentirati specifičnosti alternativnih i posebnim programa. Sudjelovati u provođenju alternativnih i posebnih odgojno-obrazovnih programa. Diskutirati temeljne didaktičke-metodičke pristupe u alternativnim i posebnim programima. <u>Organizirati prostorno-materijalno i vremensko okruženje koje potiče participativnu praksu.</u> Kritički prosuđivati djetinjstvo kao socijalni konstrukt. Pripremiti i provesti aktivnosti uzimajući u obzir različitost djece, obitelji/roditelja, odgojno-obrazovnih djelatnika, lokalne zajednice, praksi te prostorno-vremenskog konteksta življenja	Pojedinačne ishode moguće je prepoznati u skupu o igri, učenju...okruženju i kurikulumu. Nedostaje pluralizam u kontekstu suvremenog djetinjstva. Prijedlog je: teoretičare pedagogije (temeljna znanja),i osnove etabliranih koncepcija (Waldorf, Montessori...) i suvremene pristupe uvrstiti u konstrukciju kurikulumu, a sve pojedinačno usmjeriti na izborne (iako su važni ali bi studenti imali mogućnost izbora prema osobnim preferencijama) Ishod koji se odnosi na različitost djece,... mora biti sastavni dio prvog skupa ishoda s obzirom da pristup RPOO u Hrvatskoj zagovara usmjerenost na dijete, a to je jedno od temeljnih obilježja. Participaciju uvrstiti u skup o kurikulumu i u dokumentiranje.
Oblikovanje kurikulumu u RPOO	
Interpretirati nacionalne dokumente vezane uz rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Procijeniti odgojno-obrazovne potrebe djeteta. Osmisliti aktivnosti na osnovi praćenja djeteta u skladu s njegovim sposobnostima i interesima. Planirati, provoditi i vrednovati kurikulum ustanove i odgojne skupine. <u>Planirati, provoditi i vrednovati kurikulum predškole.</u> Vrednovati godišnji plan i program dječjega vrtića i odgojne skupine na temelju dokumentacije. Primjenjivati različite metode dokumentiranja odgojno-obrazovnoga procesa. Formulirati strategije <u>za zadovoljavanje</u> djetetovih odgojno-obrazovnih potreba u kineziološkom, umjetničkom, jezično-	Koja je svrha interpretacije dokumenata – možda primijeniti u praksi? Vrednovanje premjestiti u skup vrednovanje Ishod „Vrednovati godišnji plan i program dječjega vrtića i odgojne skupine na temelju dokumentacije.“ Nije razumljiv i opet je sastavni dio ishoda o vrednovanju Ovdje je moguće premjestiti dijelove o dobrobiti <i>Organizirati postupke participacijske strategije prijelaza djece iz dječjeg vrtića u osnovnu školu.</i> <i>Provoditi i generirati nove svrhovite aktivnosti koje omogućavaju cjeloviti pripremu djece za školu.</i> Teško da itko može zadovoljiti tuđe potrebe. Uvažavajući pravo djece na aktivno sudjelovanje u osobnom odgoju i obrazovanju potrebno je stvarati uvjete u

komunikacijskom i istraživačko-spoznajnom području. Implementirati inkluzivne vrijednosti u kurikulum dječjeg vrtića i odgojne skupine u suradnji sa sustručnjacima i akademskom zajednicom.	kojima djeca mogu zadovoljiti svoje potrebe...
Praćenje, dokumentiranje i vrednovanje u RPOO	
Izraditi plan i pripremu izvedbe odgojno-obrazovnog procesa. Vrednovati i samovrednovati kvalitetu <i>rada</i> u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Vrednovati odgojno-obrazovni proces i postignuća djece. <u>Primijeniti vještinu</u> refleksije i samorefleksije u svakodnevnom radu. Primijeniti različite tehnike dokumentiranja sa svrhom vrednovanja i samovrednovanja. Argumentirati odabir strategija vrednovanja na osnovu praćenja napretka djeteta.	Ishodi vezani uz dokumentiranje i praćenje navedeni ranije trebaju biti premješteni ovdje, premda su već opisani ovdje istaknutim ishodima. U dječjem vrtiću bi trebali imati odgojno-obrazovni proces i ishod (a ne „rad“) Primijeniti vještinu...? <i>Razvijati refleksivnu praksu...</i>
Komunikacija i suradnja sa sustručnjacima, obitelji i širom socijalnom zajednicom	
<u>Primijeniti vještine</u> uspostavljanja suradničkih odnosa sa sustručnjacima, obiteljima, akademskom i širom socijalnom zajednicom. Vrednovati značaj profesionalne odgovornosti u odnosu s djecom, roditeljima/obiteljima, sustručnjacima, akademskom i lokalnom zajednicom. Koristiti suvremene modalitete rada u ostvarivanju partnerstva s roditeljima. Tumačiti spoznaje o suvremenom roditeljstvu i obiteljskom kontekstu. Provoditi suradnju s osnovnom školom - stručnim timom i učiteljima. Demonstrirati odgovarajuće prezentacijske i komunikacijske vještine u odnosu s različitim socijalnim grupama i pojedincima iz različitih socijalnih okruženja. Primijeti profesionalne oblike komunikacije s različitim pojedincima i skupinama, u različitim socijalnim kontekstima.	Termin suvremenih modaliteta nije opravdano koristiti zbog promjena u društvu. Primjerice roditeljski sastanci na virtualnim platformama (SUVREMENI!!!) bili su suvremeni 2019., dok već 2021. nisu. Potrebno je zamijeniti ishodom koji se odnosi na aktivno sudjelovanje roditelja (jer to želimo) – <i>Poticati i omogućiti aktivno sudjelovanje roditelja.</i> Ishod koji se odnosi na prezentacijske i komunikacijske vještine nije presudan u ovom ishodu. Potrebno je dodati objasniti utjecaj različitih obiteljskih pozadina na dobrobit djeteta
Profesionalni razvoj i cjeloživotno učenje	
Izraditi, provoditi i vrednovati vlastiti profesionalni razvoj.	Ovdje je nužno dodati skupove koji su prijedlogu navedeni kao izborni a nužni su u profesionalnom razvoju

<u>Predstavljati rad</u> dječjega vrtića roditeljima, sustručnjacima i drugim sudionicima, na javnim manifestacijama i stručnim skupovima. <u>Objasniti</u> temeljne postavke profesionalizma i profesionalnoga identiteta odgojitelja u komunikaciji sa sustručnjacima, roditeljima i javnosti. Kritički vrednovati načela profesionalnoga etičkog kodeksa odgojitelja. Promicati profesionalno udruživanje i građenje profesionalnih mreža ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Primijeniti nove spoznaje iz stručne i znanstvene literature u izravnom radu s djecom, roditeljima/obiteljima, sustručnjacima, akademskom i lokalnom zajednicom. Primjenjivati elemente znanstvene pismenosti u profesionalnom djelovanju.	Naveden je ishod „Predstavljati rad...” koji se u sličnom obliku „Demonstrirati...” nalazi u prethodnom ishodu – smatram da ga je gore potrebno brisati. <i>Analizirati</i> (umjesto objasniti)
Zaštita zdravlja i dobrobit djece	
Primjenjivati protokole vezane uz zdravstveno-higijenske uvjete dječjeg vrtića. Provoditi sigurnosno-preventivne mjere planirane godišnjim planom i programom. Organizirati okruženje koje potiče osobnu, emocionalnu, tjelesnu, obrazovnu i socijalnu dobrobit djeteta. Primjenjivati adekvatne postupke u slučaju ugroze zdravlja djeteta. Primjereno reagirati na znakove zanemarivanja i zlostavljanja djeteta. Organizirati uvjete za dobrobit svakog pojedinog djeteta. Implementirati u rad pristupe učenja za održivi razvoj. Primjenjivati osnovna načela odgojno-obrazovnoga rada za unapređenje mentalnog zdravlja	Većina navedenih pojedinačnih ishoda navedeni su u okviru drugih skupova ishoda. Nepotrebno kao zaseban skup ishoda Održivi razvoj nikako ne pripada ovdje no moguće ga je dodati u neki od ishoda vezanih uz igru, okruženje ili dobrobit
IZBORNI SKUPOVI ISHODA	
Navedeni izborni skupovi ishoda trebaju biti dio obveznih skupova Potrebno je predložiti nove izborne skupove	
Prijedlozi	
	Potrebno je dodati ishode koji se temelje na suvremenoj slici djeteta Potrebno je istaknuti inkluzivnost u ishodima (Analizom studijskih programa ovo je utvrđeno kao nedostatak)

	Potrebno je dodati ishod koji se odnosi na <i>prava djeteta i demokratsko građanstvo</i> Potrebno je dodati: <i>Integrirani odgojno-obrazovni proces u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju:</i> <i>Kreirati odgojno-obrazovni proces koje integrira različite dimenzije odgojno-obrazovnog procesa (jezično-komunikacijski, istraživačko-spoznajnu, umjetnički i kineziološki pristup).</i> <i>Konstruirati odgojno-obrazovne postupke koje doprinose cjelovitom razvoju, odgoju, učenju u razvoju djetetovih kompetencija.</i>
Mogući izborni skupovi ishoda	
Timski rad u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	<i>Analizirati teorijske pristupe i primijeniti različite suradničke modele i obilježja timskog rada u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja</i> <i>Obrazložiti aspekte grupne dinamike i suradničkog vođenja</i> <i>Podržavati suradnička ponašanja u pravcu razvoja partnerstva u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja</i> <i>Prepoznati doprinos grupnog rada osobnoj dobrobiti</i> <i>Doprinositi zajedničkim ciljevima</i> <i>Koristiti teorijske pristupe i modele efikasnog pedagoškog vođenja i upravljanja, stvaranja i održavanja poticajnog ozračja za učenje</i>
Posebni i alternativni programi u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	
Odgoj i obrazovanje za održivi razvoj u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	<i>Identificirati ključne pojmove održivog razvoja</i> <i>Poduprijeti pristupe učenju održivog razvoja u ranom djetinjstvu</i> <i>Analizirati održivi razvoj u kontekstu kurikulumu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja</i>

Pročelnik Odsjeka za rani i predškolski odgoj

Doc. dr. sc. Branimir Mendeš